

Tasa-arvoinen ja kestävä Suomi

Vasemmistoliiton vaihtoehtobudjetti 2018

Suomen talouden tilanne näyttää pitkstä aikaa valoisammalta. Kasvu ei enää perustu pelkästään yksityiseen kulutukseen, vaan myös vienti ja investoinnit ovat lisääntyneet, ja tämä trendi näyttäisi jatkuvan. Myös ennusteet Euroopan ja maailman talouden kehityksestä vahvistavat myönteisiä näkymiä. Uusimpien tilastojen valossa valtiovarainministeriön 2,1 prosentin kasvuennuste ensi vuodelle vaikuttaisikin olevan alakanttiin.

Toisaalta velkaantuminen ja osin siitä seurannut omaisuusarvojen paisuminen muodostavat kasvavan riskin koko maailmantalouteen.

Kasvun vauhdittumisesta huolimatta esimerkiksi pitkäaikaistyöttömyys on Suomessa edelleen sitkeää. Hallituksen politiikka kasvattaa ihmisryhmien välisiä eroja koulutuksessa, terveydessä, varallisuudessa, elinpiireissä ja mahdollisuuksissa. Paljon eroista siirtyy ylisukupolvisesti, eli hyvinvointivaltiolle ominainen sosiaalinen liikkuvuus ei enää toimi. Työttömien lapsista tulee muita todennäköisemmin työttömiä. Tulottomia kotitalouksia on jo yli 47 000.

Suomessa tulo- ja varallisuuserojen kasvu on näkynyt nimenomaan ääripäiden erkaantumisena. Perus- ja sosiaaliturvan leikkausten vuoksi pienituloisimmat ovat jääneet ansiokehityksestä jälkeen, ja vastaavasti kaikista suurituloisimpien ansiot ovat kasvaneet selvästi muita nopeammin. Verotusratkaisut ovat lisänneet rikkaista rikkaimpien tuloja.

Nousukaudesta puhutaan, mutta tästä huolimatta hallituksen ensi vuoden budjetti jatkaa aiemmilta vuosilta tuttua eriarvoistavaa ja suurituloisia suosivaa leikkauslinjaa. Veroalennukset lisäävät valtiontalouden rakenteellista alijäämää ensi vuonna.

Vasemmistoliiton budjettiesitykset vuodelle 2018 tarjoavat tasa-arvoa ja yhteiskunnan kes-

tävää rakennemuutosta edistävän vaihtoehdon.

Perusturvan, pienimpien eläkkeiden, työttömyysturvan ja opintorahan tasoa korotetaan, hyvinvointipalveluiden maksullisuutta karsitaan ja koulutuksen ja kasvatuksen tasa-arvoa lisätään.

Panostamme reilusti yli miljardi euroa hyvinvointieroja tasaaviin etuuskorotuksiin ja julkisten palveluiden parantamiseen. Esimerkiksi kansan- ja takuueläkettä korotetaan 50 eurolla kuussa. Koulutusjärjestelmää ja opiskelijoiden asemaa vahvistetaan lähes puolella miljardilla eurolla.

Verotuksessa lisäämme verojärjestelmän progressiivisuutta. Tämä tapahtuu tuloveroasteikon yläpäästä ja osinkoverotusta kiristämällä sekä pienituloisimpia auttavaa kunnallisveron perusvähennystä kasvattamalla. Hallituksen hyvätulaisia suosivia veronkevennyksiä perutaan.

Ilmastonmuutokseen sopeutumiseen ja yhteiskunnan kestävästä rakennemuutoksesta edistämiseen panostamme niin ikään lähemmäs puoli miljardia euroa hallitusta enemmän. Samalla karsimme tehottomimmiksi todettuja ja ympäristölle haitallisia tukia.

Nykytilanteessa käyttämättömiä tuotantoresursseja on vielä paljon (työttömyys) eikä talouden voi noususuhdanteesta huolimatta katsoa olevan "ylikuumentunut". Siksi hallituksen linjaa lievästi ekspansiivisempi finanssipolitiikka olisi perusteltua tärkeiden rakennemuutosten edistämiseksi. Vaihtoehdossamme menojen ja tulojen suhde on kuitenkin samalla tasolla kuin hallituksen esityksessä. Tällä osoitamme, että erilaista politiikkaa voidaan tehdä valtion rahoitusasemaa muuttamatta.

Yhdenvertaisuus eriarvoistamisen tilalle

Suomen on jatkossakin oltava maa, jossa kaikilla perhetaustaan ja yhteiskuntaluokkaan katsomatta on mahdollisuus hyvään elämään.

Kattavat ja laadukkaat julkiset palvelut, reilut työelämän pelisäännöt sekä oikeudenmukainen verotus- ja tulonjakojärjestelmä takaavat, että ketään ei jätetä heitteille ja että yhteiskunnan voimavarat saadaan valjastettua kaikkia hyödyttävällä tavalla.

Sipilän hallitus on vaikeuttanut nimenomaan pienituloisten elämää. Se on leikannut työttömiltä, opiskelijoilta ja eläkeläisiltä. Julkisia palveluita sekä lääke- ja matkakorvauksia on karsittu. Ensi vuoden talousarvioesitys ei pienistä parannuksista huolimatta muuta tilannetta.

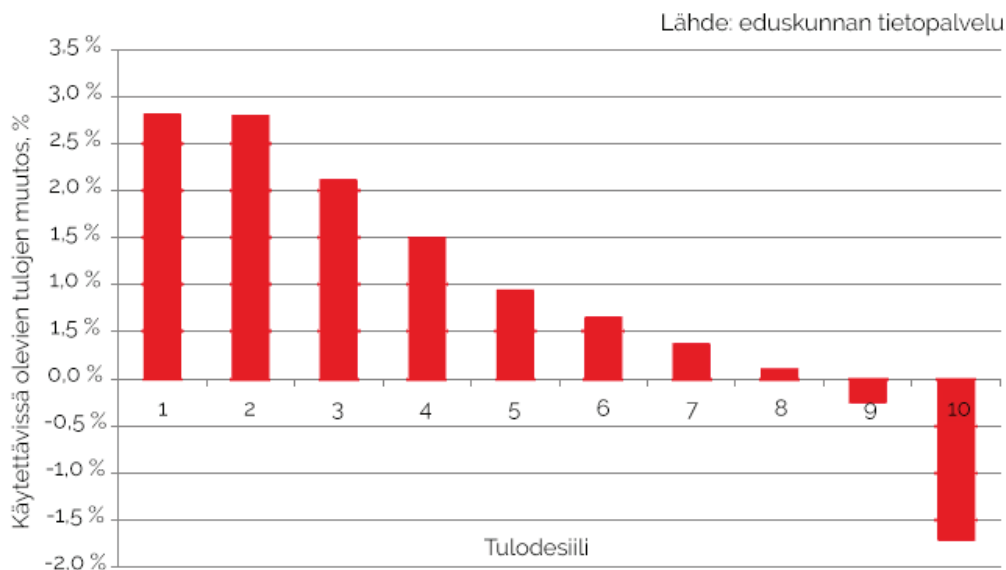
Vasemmistoliiton vaihtoehto lisää kansalaisten yhdenvertaisuutta ja helpottaa ennen kaikkea pienituloisimpien asemaa. Olemme koonneet vuoden 2018 vaihtoehtoomme mittavan yhdenvertaisuuspaketin, joka kääntää hallituksen eri-

arvoisuuslinjan.

- Hallitus on leikannut kansaneläkeindeksiin sidottuja etuuksia 0,85 prosentilla ja jäädyttänyt indeksikorotukset. Vasemmistoliiton mallissa nämä, esimerkiksi työmarkkinatukeen, peruspäivärahaan, kansan- ja takuueläkkeeseen, sairauspäivärahoihin sekä vammaistukeen kohdistuvat leikkaukset perutaan ja kaikkia näitä etuuksia korotetaan. Uudistuksen kustannusvaikutus on noin 258 miljoonaa euroa.
- Ansiosidonnaisen päivärahan heikennykset perutaan. Budjettivaikutus 35,5 miljoonaa.
- Eläkeläisköyhyyden ja eläkeläisten eriarvoistumisen kitkemiseksi korotamme kansaneläkettä ja takuueläkettä 50 eurolla kuussa. Uudistuksen kustannus on noin 660 miljoonaa.
- Opiskelijoiden toimeentulon parantamiseksi opintotuen heikennykset perutaan ja opintorahan nostoon ohjataan 67 miljoonaa

Vasemmistoliiton vaihtoehtobudjetin vaikutus käytettävissä oleviin tuloihin eri tuloluokissa verrattuna hallituksen talousarvioesitykseen 2018 (%)

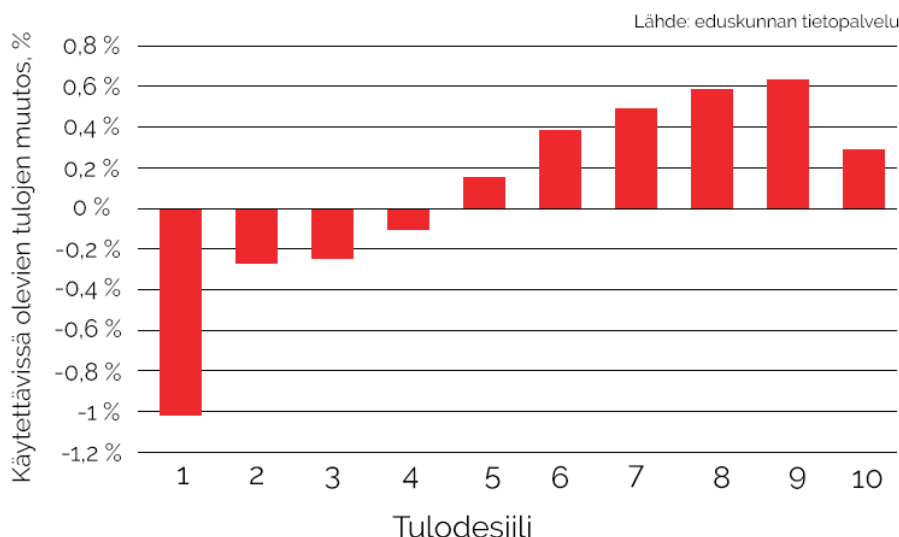

euroa.

- Tällä hetkellä työtön voi tehdä kuussa töitä tai harjoittaa sivutoimista yritystoimintaa 300 euron edestä ilman, että ansiot vaikuttavat työttömyysturvan tai asumistuen määrään. Vasemmistoliiton mallissa suojaosa nostetaan 500 euroon kuussa ja se laajennetaan kattamaan palkkatulon lisäksi myös esimerkiksi pääomatulot, apurahat, palkkiot ja tekijänoikeuskorvaukset. Uudistuksen nettokustannukset valtiolle arvioidaan noin 60 miljoonaksi euroksi vuodessa.
- Asumistuki palautetaan vuokraindeksiin, vuodelle 2018 suunniteltu jäädytys perutaan (37 miljoonaa) ja niin sanotusta osa-asunon normin heikennyksestä luovutaan (4 miljoonaa).
- Vanhuspalveluiden laadun ja hoitajamitoituksen parantamiseen ohjataan 20 miljoonaa.
- Lääke- ja matkakorvauksia parannetaan (40 miljoonaa) ja terveyskeskusmaksusta luovutaan koko maassa (40 miljoonaa).
- Niin sanottujen erityisryhmien asunto-olojen parantamiseen ohjataan 10 miljoonaa.
- Yksityislääkärin ja -hammaslääkärin käytöstä maksettavaa Kela-korvausta kohtuullistetaan. Kyseessä on kansalaisten yhdenvertaisuutta heikentävä tuki parempiosaisille. Säästö valtiontaloudelle 30 miljoonaa.
- Panostukset yhteensä 1 232 miljoonaa

Hallituksen päätösten vaikutus käytettävissä oleviin tuloihin eri tuloluokissa 2015–2018 (%)

Vaihtoehtomme lisää tasa-arvoa

- Tuloeroja kuvaava ginikerroin pienenee 0,7 %-yksikköä
- Köyhyysaste (60 % mediaanitulosta) pienenee 0,88 %-yksikköä
- Naisten käytettävissä olevat tulot kasvavat keskimäärin 0,8 prosenttia ja miesten käytettävissä olevat tulot pienenevät 0,2 prosenttia

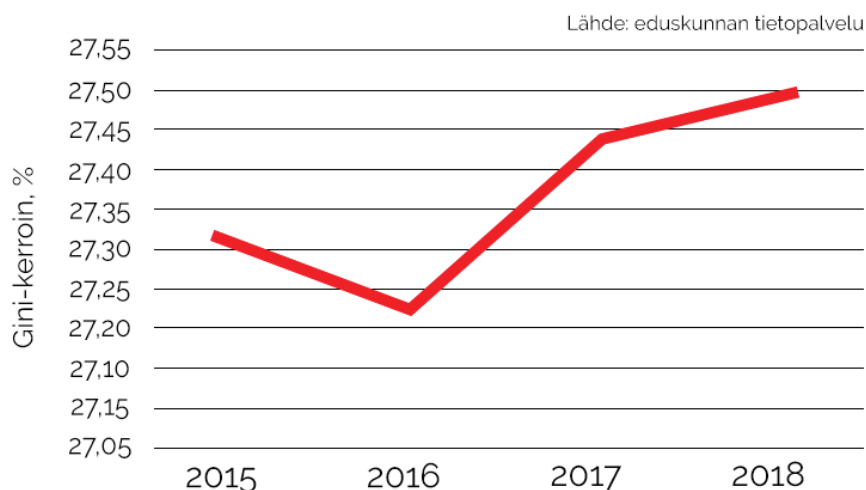
Sipilän hallituksen vuosien 2016-18 budjetit ovat kasvattaneet ginikerrointa 0,2 %-yksiköllä ja köyhyysastetta 0,3 %-yksiköllä.

Esimerkkejä vasemmistoliiton vaihtoehtobudjetista

- Kansaneläke: 629 -> 679 €/kk
- Takuueläke: 775 -> 825 €/kk
- Työttömän peruspäiväraha: 697 -> 712 €/kk
- Asumistuen enimmäisasumismeno: 508 -> 519 €/kk
- Korkeakouluopiskelijan opintoraha: 250 -> 340 €/kk

Hallituksen päätösten vaikutus tuloeroja kuvaavaan ginikertoimeen 2015–2018

Oikeudenmukainen ja tuloeroja tasaava verotus

Sipilän hallituksen veropolitiikka on ollut eriarvoisuutta lisäävää. Suurimmat hyödyt veromuu- toksista ovat menneet suurituloisille. Valta- vat miljardiluokan veronkevennykset ovat heikentäneet valtiontalouden rahoitusasemaa ja vaikeuttaneet hyvinvointivaltion ylläpitoa, kun finanssipolitiikka on samaan aikaan haluttu pitää kireänä.

Suomen verojärjestelmän kyky tasata tulo- ja varallisuuseroja on heikentänyt jo pitkän aikaa. Progressiivisilla veroilla kerättävien verotulo- jen osuus on selvästi vähentynyt, ja se on nyt alle kymmenys kaikista verotuloista. Eli yli 90 prosenttia verotuloista kerätään tasaveroin, mikäli "aidosti progressiiviseksi" määritellään valtion tulovero ansiotuloista sekä perintö- ja lahjavero. Kunnallisvero on tässä mielessä pro- gressiivinen lähinnä pienillä tulotasoilla.

Jos katsotaan kaikkia henkilöverotuksessa perittäviä veroja ja maksuja (ml. sosiaalivakuu- tusmaksut), niin progressiivisen ansiotuloveron osuus on tippunut 1980–90-luvun taitteen yli 40 prosentista noin 15 prosenttiin. Sipilän hallitus on vähentänyt verojärjestelmän tulontasausvai- kutusta entisestään.

Suomen pääomatulon saajia suosiva vero- järjestelmä on keskeinen eriarvoistava raken- ne. Erityisen avokätisesti kohdellaan varakkaita omistajayrittäjiä, jotka pystyvät muuttamaan ansionsa pääomatuloiksi ja nostamaan ne hyvin alhaisella veroprosentilla. Vuoden 1993 ver- ouudistuksesta asti talouskasvun hedelmät ovat menneet kaikkein hyvätuloisimmille, kun sitä edeltävinä vuosikymmeninä pienituloisten ansiot kasvoivat eniten. Lähes kaikki johtavat asiantuntijat ovat eri tavoin suosittaneet lista- amattomien yhtiöiden omistajien kohtuutto- mien veroetujen poistamista, mutta hallitus ei ole ollut siihen valmis.

Toisaalta pääomatulojen erillinen asteikko on epäreilu myös pieniä pääomatuloja saaville pi- enituloisille.

Meidän vaihtoehdossamme verojärjestelmän progressiivisuutta lisätään selvästi, ja suurista tuloista maksetaan suhteellisestikin suurempi vero. Samalla verovälttelyyn puututaan nykyistä aktiivisemmin tiiviin veropohjan varmistamiseksi.

- Vasemmistoliiton kanta on, että kaikkia tuloja pitää verotuksessa kohdella yhden- mukaisesti. Hallituksen pitää välittömästi käynnistää valmistelu yhdistetyn veroast- eikon käyttöönottamiseksi.
- Ensi vuoden budjetissa toteuttavana välit- tömänä uudistuksena ehdotamme lista- amattomien yritysten osinkojen epäreilun suosimisen lopettamista. Tämä toteutetaan laskemalla verovapaiden osinkojen raja (ns. normaalituottoraja) kahdeksasta kolmeen prosenttiin. Uudistus lisää verotuloja noin 297 miljoonalla eurolla.
- Tuloveroasteikon kevennyksiä kohtu- ullistetaan ja asteikossa otetaan käyttöön uusi, yli 100 000 euroa tienaaavien veroluo- kka (vero alarajan ylittävistä osasta 34 %). Uudistus lisää verotuloja noin 340 miljoon- alla.
- Kunnallisverotuksen perusvähennys koro- tetaan 3 320 euroon hallituksen esittämän 3 100 euron sijaan. Tämä lisää pienituloisten käteen jääviä tuloja. Uudistuksen hinta on 100 miljoonaa euroa.
- Kotitalousvähennys palautetaan vuoden 2016 mallin mukaiseksi. Säästöt valtiolle 20 miljoonaa euroa.
- Perintö- ja lahjaveroon sekä metsälah- javeroon hallituskaudella tehdyistä keven- nyksistä luovutaan. Näiden veromuotojen

tarkoitus on hillitä varallisuuserojen kasvua, mutta uudistusten suurimmat hyödyt menevät suurituloisimmille. Veromuutos lisää valtion tuloja 58 miljoonaa euroa vuodessa.

- Verotuksen niin sanotusta yrittäjävähennyksestä luovutaan. Säästö valtiolle 122 miljoonaa euroa.
- Lopetetaan vapaaehtoisten työeläkevakuutusmaksujen verovähennysoikeus. Yksityisten eläkevakuutusjärjestelmien tukemiseen ei ole perusteita. Uudistus lisäisi valtion tuloja noin 90 miljoonalla eurolla vuodessa.
- Pienimuotoisen yritystoiminnan tukemiseksi arvonlisäverollisen myynnin alaraja nostetaan 25 000 euroon (nyt 10 000) ja huojenukseen oikeuttava yläraja 39 000 euroon (nyt 30 000). Uudistus kannustaa pienyrittäjiä kasvattamaan liiketoimintaansa. Uudistus pienentäisi valtion verotuloja staattisen laskelman mukaan 115 miljoonaa euroa.
- Yhteisövero korotetaan nykyisestä 20 prosentista 22 prosenttiin, mikä vastaa esimerkiksi Ruotsin tasoa. Suomen yritysvero on kansainvälisesti hyvin alhainen, ja väitteet yritysveron maltillisen korotuksen kilpailuhaitoista ovat empiirisesti heikosti

perusteltavissa. Uudistus lisää valtion verotuloja 406 miljoonalla eurolla.

- Vasemmistoliitto esittää myös terveysperusteista sokeriveroa. Lisätuotto valtiolle 100 miljoonaa euroa.

Kilpailukykyä rakennetaan osaamisella, ei leikkaamalla palkkoja

Vasemmistoliitto on ainoana puolueena vastustanut vuoden 2016 niin sanottua kilpailukykysovimusta. Sittenkin moni muukin on todennut kritiikin olleen oikeutettua.

Hallituksen työmarkkinajärjestöille pakkosanalema sopimus merkitsi miljardiluokan tulonsiirtoa yrityksille työntekijöiden ja julkisen sektorin kustannuksella. Erityisen kovaa järjestely on iskenyt julkisen sektorin pienipalkkaisiin työntekijöihin, joilta leikattiin lomarahat. Yritysten maksamia eläke-, työttömyysvakuutus- ja sairausvakuutusmaksuja pienennetään yhteensä noin 2,4 prosenttiyksiköllä, ja työntekijöiden maksuja nostetaan lähes vastaavasti.

Maksumuutosten "kompensoiminen" veronkevennyksillä on heikentänyt julkisen talouden rahoitusasemaa sadoilla miljoonilla euroilla.

Perusteet kiky-sopimukselle olivat alun perinkin heikot, ja toteutuneen kehityksen valossa ne näyttäytyvät vieläkin heikompina. Ajatus työajan pidentämisen ja kilpailukyvyn parantumisen yhteydestä edustaa menneen maailman logiikkaa. Työehtojen heikentäminen ei ole lääke Suomen talousongelmiin, aivan kuten liian suuret palkat eivät ole niiden syy.

Työ ei Suomessa ole keskeisiä kilpailijamaita kalliimpaa – päinvastoin. Yksikkötyökustannuksiin vaikuttaa palkkojen lisäksi työn tuottavuus. Joidenkin perinteisten korkean jalostusasteen ventialojen ongelmat ja korkean tuottavuuden työpaikkojen väheneminen ovat Suomessa viime vuosina johtaneet tuottavuuden laskuun. Heikon tuottavuuden taustalla vaikuttaa myös tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan leikkaukset. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että tuottavuus olisi kääntynyt kasvuun. Tuottavuus on myös vahvasti suhdannesidonnaista ja paranee yleisen taloustilanteen myötä.

Ratkaisu Suomen työmarkkinoiden ongelmiin ei ole työn halpuuttaminen – sitä kilpailua Suomi ei voi koskaan voittaa – vaan panostaminen vahvuuksimme: laaja-alaiseen osaamiseen, koulutukseen, tutkimukseen, laadukkaisiin tuotteisiin, työhyvinvointiin ja toimivaan infrastruktuuriin. Kiky-sopimuksen mukainen työajan pidennys sen sijaan on saattanut jopa hidastaa työllisyyden kasvua.

Kilpailukyky sopimus on näennäisesti työmarkkinaosapuolten välinen, mutta ilman hallituksen pakkotoimia sitä ei olisi syntynyt. Vastuu sen haitallisista vaikutuksista kuuluu siten myös hallitukselle.

- Esitämme kilpailukyky sopimukseen liittyvien budjettilakien ja maksumuutosten perumista. Julkisen sektorin lomarahat palautetaan ennalleen. Yhteensä muutokset parantavat julkisen sektorin rahoitusasemaa noin 650 miljoonalla eurolla.

Suomen hyvinvointi perustuu osaamiseen

Laadukas, kattava ja maksuton koulutusjärjestelmä, yliopistoissa ja erikoislaitoksissa tehtävä tutkimus sekä yritysten tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta muodostavat kokonaisuuden, jonka varassa Suomen menestys lepää.

Maamme hyvinvointia ei ole rakennettu työehtoja polkemalla, vaan osaamista ja tuottavuutta parantamalla. Järkevillä koulutus- ja elinkeinopoliittisilla päätöksillä on ollut tässä keskeinen rooli.

Me tarjoamme paremman toimintamallin. Koulutuksen, tutkimuksen ja innovaatioiden leikkaukset perutaan, ja niitä vahvistetaan lisärahoituksella.

Koulutuksen tulee edistää tasa-arvoa

Jokaisella pitää taustastaan riippumatta olla oikeus ja mahdollisuus hyvään kasvatukseen ja koulutukseen päiväkodista yliopistoon ja aikuiskoulutukseen. Uuden oppiminen, oivaltaminen ja itsensä kehittäminen on jokaisen ihmisen perusoikeus ja edellytys yhteiskunnan kehittymiselle. Hyvin toimivalla ja tasa-arvoisella koulutusjärjestelmällä on keskeinen rooli niin yhteiskunnallisen tasa-arvon kuin kansantalouden näkökulmasta.

Hallituksen vuoden 2018 talousarvioesityksen suuri linja on, että pienillä panostuksilla yritetään paikata valtavia leikkauksia. Korjaavien toimenpiteiden mittakaava on kuitenkin aivan eri kuin leikkausten.

Uuden oppiminen on itsessään arvokasta, mutta osaamispääoma on myös Suomen tärkein voimavara. Siksi on huolestuttavaa, että kansainväliset vertailut ovat osoittaneet Suomen jääneen jälkeen keskeisistä verrokkimaistamme sekä nuorten että työikäisen väestön osaamisessa ja koulutustasossa. Tämä kehitys on kääntävä. Meidän on nostettava korkeakoulutuksen suorittaneiden nuorten aikuisten osuus 50 prosenttiin. Tärkeimmät keinot tämän saavut-

tamiseksi ovat koulutusjärjestelmän joustavuus, maksuttomuus, koulutuksen periytyvyyden vähentäminen ja elinikäinen oppiminen.

Tavoitteena on kasvattaa osaavia, ajattelevia kansalaisia, jotka tuntevat oikeutensa ja velvollisuutensa.

Varhaiskasvatuksen merkitys lapsen kehitykselle tunnustetaan yleisesti. Hallituksen päätökset ovat kuitenkin vaikeuttaneet varhaiskasvatuksen kehittämistä. Yksi merkittävimmistä heikennyksistä on päätös rajata subjektiivista päivähoito-oikeutta.

Lisäksi hallitus kasvatti yli 3-vuotiaiden lasten päivähoiton ryhmäkokoja, mikä heikentää varhaiskasvatuksen laatua merkittävästi. Lasten lisäksi ryhmäkokojen kasvattaminen kuormittaa kohtuuttomasti päiväkotien henkilökuntaa. Tämä pahentaa päiväkoteja pitkään vaivannut työvoimapulaa. Hallituksen lisärahoitus yliopistolliseen lastentarhaopettajakoulutukseen ei auta, jos valmistuvat opettajat eivät pysy alalla kuormittavaksi koetun työn vuoksi.

Myös varhaiskasvatuksessa eriarvoisuus lisääntyy alueellisesti, sukupuolten välillä ja eri taustoista tulevien lasten välillä. Osallistumiseen nostaminen on keskeinen keino koulutuksellisen tasa-arvon ja oppimistulosten parantamiseksi. Subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden palauttaminen, ryhmäkokojen pienentäminen, varhaiskasvatusmaksujen alentaminen sekä maksuttomuuden kokeileminen ovat kaikki keskeisiä keinoja sen saavuttamiseksi.

Lisäksi on kiinnitettävä nykyistä enemmän huomiota varhaiskasvatukseen lähipalveluna ja päiväkotiin paikallisen koulutuspolun osana. Varhaiskasvatukseen panostaminen lähipalveluna vahvistaa nivelvaihetta varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen välissä ja helpottaa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yhteistyön tiivistämistä.

Peruskoulu eriarvoistuu, mikä näkyy koulujen ja oppilaiden välisten oppimistulosten kasvavina

eroina. Lasten perhetausta vaikuttaa aiempaa enemmän oppimistuloksiin. Peruskoulu ei siis yhtä hyvin kuin ennen takaa kaikille lapsille tasa-arvoisia mahdollisuuksia oppia uutta, viihtyä koulussa ja menestyä opinnoissa. Luottamusta omaan lähikouluun on vahvistettava, jotta alueiden eriytyminen pysähtyy.

Perusopetus tarvitsee kehittämistä ja lisäresursseja. Kaupungeissa kouluja tuetaan positiivisen erityiskohtelun mallin mukaisesti. Lisäksi erityisopetukseen on panostettava. Keskeisessä roolissa on erityis- ja erityisluokanopettajien määrän kasvattaminen ja kolmiporaisen tuen toteuttaminen niin, että jokaiselle oppilaalle on taattu tarpeeseen vastaava tuki. Pienemmät opetusryhmät mahdollistavat yksilöllisen opetuksen ja oppilaiden erityistarpeiden ja kouluviihtyvyyden huomioimisen. Opetushenkilökuntaa on oltava riittävästi, jotta yksilöllisiä oppimispolkuja voidaan toteuttaa.

Hallitus on leikannut koulutuksellisen tasa-arvon parantamiseen tähtääviä rahoja. Ensi vuoden lisäpanostus, 25 miljoonaa euroa peruskoulun tasa-arvon vahvistamiseen ei ole riittävä kääntämään peruskoulun eriarvoistumiskehitystä. Hankerahoitus korvaa koulutuksen perusrahoitukseen tehtyjä leikkauksia. Vasemmistoliitto haluaa varmistaa, että suomalainen peruskoulu on jatkossakin yksi maailman parhaista kaikille lapsille.

Ammatillisesta koulutuksesta on tämän hallituskauden aikana leikattu roimalla kädellä. Enimmillään yksittäisen koulutuksen järjestäjä menettää yli viidenneksen rahoituksestaan. Luvatut lisärahat ammatillisen koulutuksen reformin toteuttamiseen eivät paikkaa aiempia leikkauksia. Suurin osa kouluista on joutunut tinkimään yli kymmenesosan budjetistaan.

Oppilaitoksista katosi viime vuonna 1 600 työpaikkaa. On selvää, että näin merkittävät irtisanomiset heikentävät opetuksen sisältöä ja oppilaitosten ilmapiiriä. Ne myös hankaloittavat ammatillisen koulutuksen reformin läpivientiä. Toisen asteen riittävä rahoitus tulee turvata, jotta ammatillisen koulutuksen reformi on mahdollista viedä läpi järkevällä tavalla.

Toisen asteen oppimateriaalien maksuttomuutta on selvitettävä viipymättä, sillä koulutus on merkittävässä asemassa nuorten syrjäytymisen estämisessä. Noin 15 prosenttia nuorista ei kuitenkaan ole suorittanut toisen asteen tutkintoa 25 ikävuoteen mennessä.

Korkeakoulujen perusrahoitus on hallituskauden aikana vähentynyt, mutta ohjattua tutkimusrahoitusta on lisätty muun muassa niin kutsuttujen lippulaivahankkeiden kautta. Hankerahoitus ei paikkaa perusrahoituksen ongelmia. Vakiintunut ja ennustettava rahoitus on tärkeää tutkimuksen ja opetuksen kehittämiseksi. Korkeakoulujen perusrahoitusta on kasvatettava, jotta yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen autonomia ja edellytykset pitkäjänteiselle perustutkimukselle ja TKI-toiminnalle toteutuvat.

Hallituksen päätökset ovat rapauttaneet yliopistojen perustoimintoja ja johtaneet massiivisiin irtisanomisiin. Irtisanomiset ovat heikentäneet yliopistojen kykyä uudistua ja uudistaa yhteiskuntaa.

Yliopistolaki pitää uudistaa yhteisöllisen päätöksenteon ja korkeakoululaitoksen sisäisen demokratian vahvistamiseksi sekä tieteen vapauden lisäämiseksi ja tutkimuksen ja ylimmän koulutuksen tason kohottamiseksi. Myös ammattikorkeakouluissa nämä näkökulmat on otettava huomioon nykyistä vahvemmin.

Vasemmistoliiton koulutuspaketti:

- Subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen palautetaan, varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja pienennetään ja henkilöstömitoitusta parannetaan. Panostukset yhteensä 26 miljoonaa euroa.
- Peruskoulujen ryhmäkokoja pienennetään. Lisärahoitus 30 miljoonaa euroa.
- Ammatillisen koulutuksen leikkaukset perutaan ja ammattikoulu-uudistuksen järkevä läpivienti turvataan. Lisärahoitus 220 miljoonaa euroa.
- Toisen asteen oppimateriaalien maksuttomuutta selvitetään ja tähän varataan riittävät varat vuoden 2018 lisäbudjetissa.

- Yliopistojen perusrahoitusta lisätään 80 miljoonalla ja yliopistojen niin sanottu ap-teekkikompensaatio palautetaan (32 miljoonaa).
- Opintotuen heikennykset perutaan ja opintorahaa korotetaan (84 miljoonaa).
- Ammattikorkeakoulujen valtionrahoitusta korotetaan 39 miljoonalla eurolla.
- Vapaan sivistystyön oppilaitosten rahoitusta lisätään 5 miljoonalla eurolla.
- Panostukset kasvatukseen ja koulutukseen yhteensä 432 miljoonaa euroa (opintorahakorotus ei sisälly summaan).

Otetaan ilmastonmuutos vakavasti ja nopeutetaan kestävää rakennemuutosta

Ilmastonmuutoksen hidastaminen ja maapallon kestävyyn mukaisesti eläminen ovat ihmiskunnan suurimpia haasteita. Keskivertosuomalaisen ympäristöjalanjälki on kolmin- tai nelinkertainen kestävään tasoon nähden.

Kestävä rakennemuutos on hyvinvointivaltion luomiseen verrattava yhteiskunnallinen missio. Siirtyä vähähiiliseen elämäntapaan edellyttää valtavia muutoksia tuotantoon, kulutukseen, asumiseen ja liikkumiseen. Tämä vaatii huomattavasti nykyistä tiukempaa sitovaa ympäristösääntelyä, ulkoisvaikutusten hinnoittelua todellisten haittojen mukaisesti (esimerkiksi verotuksen kautta) sekä valtavia julkisia panostuksia infrastruktuuriin ja tutkimukseen. Samalla on huolehdittava yhteiskunnallisesta tasa-arvosta verotuksen ja riittävän sosiaaliturvan avulla.

Uusiutuvan energian, resurssitehokkuuden, kiertotalouden ja ylipäänsä kestävien toimintamuotojen ja ratkaisuiden käyttöönottoa tulee tukea niin julkisella sektorilla kuin yrityksissä, yhdistyksissä ja kotitalouksissa.

- Yksi tapa edistää kokonaisvaltaista rakennemuutosta on julkinen kehityspankki tai investointilaitos, joka kokoaa ja kanavoi rahoitusta pitkäjänteisesti kokonaisvaltaisen missioajattelun ja yhteiskuntavision mukaisesti. Esimerkiksi Saksan energiakäänteessä julkinen kehitysrahoituslaitos on ollut keskeinen toimija. Suomen hallituksen tulee aloittaa uudenlaisen julkisen investointilaitoksen valmistelu. Rahastoon voitaisiin houkutella pääomia myös yksityisiltä kansalaisilta.

Kehitetään joukkoliikennettä

Hallitus on leikkanut joukkoliikennetukea. Tämä on näkynyt lakkautettuina juna- ja bussivuoroina. Valtaosa leikkauksesta on kohdistunut raideliikenteeseen.

Raideliikenteen määrän ja laadun nostaminen parantaa työllisyyttä, tarjoaa vaihtoehdon yksityisautoilulle, mahdollistaa liikkumisen vapauden

myös autottomille ja säästää ympäristöä. Julkisen liikenteen on oltava helppoa ja yksityisautoilua edullisempaa. Tällöin myös liikenteen ilmastopäästöt vähenevät nopeasti.

- Vasemmiston vaihtoehtobudjetissa joukkoliikenteen palveluiden ostoon ohjataan 30 miljoonaa euroa lisää.
- Joukkoliikenteen tukien lisäksi liikennepoliitikkaa pitää uudistaa myös mittaamalla raideliikenteen investointiohjelmalla, joka toteutetaan pitkäjänteisesti kehysten ulkopuolella. Vuosittaista investointitasoa tulisi nostaa ainakin 100 miljoonalla eurolla.

Tuetaan pyöräilyä ja kävelyä

Pyöräily ja kävely ovat paitsi päästöttömmimpiä myös terveellisimpiä liikkumismuotoja.

Kävelyn ja pyöräilyn toimenpideohjelmassa voidaan muun muassa tukea kuntien kävely- ja pyöräilyinvestointeja, suunnitella ja kehittää valtakunnallista baanaverkostoa, koordinoita kävelyn- ja pyöräilyn edistämistyötä sekä tukea sähköpyörien hankintaa ja kestäviä liikennemuotoja edistäviä järjestöjä.

- Rahoitetaan kävelyn ja pyöräilyn toimenpideohjelmaa 20 miljoonalla eurolla.

Tuetaan uusiutuvaa energiaa ja energiaremontteja

Uusiutuvan energian kaupallinen tukijärjestelmä on määrä uudistaa ensi vuonna. Suunniteltu teknologianeutraali huutokauppamalli on sinänsä kannatettava, mutta suunnitelman mukainen tuella tuotettavan uusiutuvan energian määrä on auttamattomasti liian pieni.

Teollisuuden lisäksi myös kotitalouksissa ja maataloilla on huomattavaa uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden potentiaalia, jota hyödynnetään puutteellisesti. Kotitalousvähenystä tulisi uudistaa niin, että se soveltuisi myös asunto-osakeyhtiöille, mutta kaikkien ei ole mahdollista hyödyntää vähennyksiä. Siksi tarvitaan erillistä energiaremonttitukea.

- Asunto-osakeyhtiöiden ja -osuuskuntien uusiutuvan energian ja energiatehokkuusremonttien tukemiseen otetaan käyttöön uusi energiaremonttituki. Tukeen varataan 20 miljoonaa euroa.
- Hallituksen tulee varmistaa, että uusiutuvan energian tukijärjestelmä on riittävän kunnanhimoinen energiamurroksen aikaansaamiseksi. Tämä edellyttäisi ainakin 50 prosentin korotusta tuotettavan energian määrään. Hallituksen tulee tuoda tarvittavat lisämäärät eduskunnan käsiteltäväksi vuoden 2018 lisätalousarviossa, kun uuden tukimallin yksityiskohdat ovat selvillä.

Otetaan käyttöön kaivosvero

Vuonna 2016 Suomessa toimi kymmenen metallimalmikaivosta ja 27 teollisuusmineraalikaivosta. Niiden tuotannon liikevaihto oli noin 2 miljardia euroa. Kaksi metallimalmikaivosta on suomalaisomisteisia, muut kuuluvat ulkomaisille yrityksille.

Kaivannaiset ovat Suomen kansallisomaisuutta, mutta valitettavasti tämä omaisuus annetaan suuryhtiöille lähes ilmaiseksi. Esimerkiksi vuosina 2011–2014 Suomen maaperästä louhittiin malmeja 4 miljardin euron edestä, mutta samalla ajanjaksolla metallikaivosyhtiöt maksoivat yhteisöveroa vain 92 miljoonaa euroa. Summan pienuuden taustalla on aggressiivista kansainvälistä verosuunnittelua.

Verovälttelyyn tulee puuttua esimerkiksi korkovähennysoikeutta rajaamalla, mutta Suomessa olisi perusteltua ottaa käyttöön myös erillinen kaivostoiminnan rojaltilvero, jonka määrä perustuisi louhittujen malmien arvoon.

Vastaava vero on käytössä monissa muissa maissa, ja sen avulla voitaisiin varmistaa, että myös ympäröivä yhteiskunta saa osansa kansallisomaisuuden arvosta – varsinkin, kun valtio joutuu viime kädessä kantamaan vastuun mahdollisista ympäristövahingoista. Suomessa nykyisin perittävä louhintakorvaus on suuruudeltaan vain murto-osa maailmalla yleisesti käytössä olevista rojalteista. Esimerkik-

si maltillinen metallimalmien 2 prosentin rojaltili-
vero olisi vuonna 2015 tuottanut noin 31 miljoonaa euroa, ja viime aikoina malmien hintakehitys on ollut varsin suotuisaa.

- Otetaan käyttöön kaivostoiminnan rojaltili-
vero. Lisätulot valtiolle 35 miljoonaa euroa.
- Lisäksi tulisi uudelleen ottaa pohdintaan yleisen maa-ainesveron tarpeellisuus. Tehokkaasti toimiva maa-ainesvero kannustaisi vaihtoehtoisten resurssien hyödyntämiseen, kuten teollisuus- ja rakennusjätteen käyttöön. Vero voisi vaikuttaa vaikuttaa myös kierrätyksen lisääntymiseen ja materiaalien tehokkaampaan käyttöön. Soran, hiekan ja kalliokiviaineksen otto on noin 100 miljoonaa tonnia. Jos veron määrä olisi esimerkiksi yksi euro per tonni, olisi verokertymä noin 100 miljoonaa euroa. Jos puolestaan vero kohdistuisi vain soraan ja hiekkaan, mikä voisi olla perusteltua kalliokiviaineksen käytön lisäämiseksi, tuottaisi vastaava vero noin 50 miljoonaa euroa.

Tehdään vanhan korjaamisesta houkuttelevampaa

Uuden ostaminen on usein vanhan korjaamisesta edullisempaa. Yksi tapa lisätä tavaroiden käyttöikää on tehdä niiden korjaamisesta houkuttelevampaa.

- Otetaan käyttöön alempi 10 prosentin arvonlisäverokanta polkupyörien, kenkien, nahkatavaroiden, vaatteiden ja kodin tekstiilien korjauspalveluille. Selvitetään mahdollisuus laajentaa alempi alv-kanta EU-direktiivin puitteissa myös jääkaappien, pesukoneiden ja muiden kodinkoneiden korjauspalveluille. Vaikutus verokertymään ilman kodinkoneiden sisällyttämistä olisi noin 4 miljoonaa euroa.

Parannetaan kansallispuistojen saavutettavuutta

Suomessa on 40 kansallispuistoa, jotka ovat laajoja luonnonsuojelualueita. Kansallispuistot suojelevat luonnon monimuotoisuutta ja tarjoavat monipuolisia ulkoilu- ja virkistysmahdollisuuksia. Valtion Metsähallituksen ylläpitämät kansallispuistot ovat maksuttomia, niin että jokaisella on mahdollisuus liikkua luonnossa ja tutustua suomalaiseen luontoon.

Vain muutamiin kansallispuistoihin on sujuvat joukkoliikenneyhteydet, ja monien palvelutaso on puutteellinen. Jotta kansallispuistot olisivat aidosti kaikkien saatavilla, tulisi joukkoliikenneyhteyksiä ja palvelutasoa parantaa.

- Lisätään 2 miljoonaa euroa kansallispuistojen saavutettavuuden ja palvelutason parantamiseen.

Turvataan metsien hyvinvointi ja monimuotoisuus

Suomi on sitoutunut noudattamaan YK:n biodiversiteettisopimusta, jonka mukaan maamme metsistä tulisi suojella vähintään 17 prosenttia. Tämä tavoite on vielä kaukana, ja erityisen huono tilanne on Etelä-Suomessa, jossa vain noin kaksi prosenttia metsistä on suojeltu.

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelma Metso tähtää metsäisten elinympäristöjen ja metsälajien taantumisen pysäyttämiseen vuoteen 2025 mennessä. Tavoitteena on suojella pysyvästi noin 96 000 hehtaaria ja saada määräraikaisen suojelun sekä luonnonhoitohankkeiden piiriin 82 000 hehtaaria.

Metso-ohjelma on onnistunut hyvin. Tavoitteesta on saavutettu noin puolet. Metson keinot ovat toimivia ja kustannustehokkaita. Ohjelman tavoitteet uhkaavat kuitenkin jäädä saavuttamatta, sillä hallitus on leikannut sen rahoitusta rajusti.

Metsiemme monimuotoisuuden turvaamiseksi Metso-ohjelman rahoitus on turvattava.

- Lisätään 2 miljoonaa euroa luonnonsuojelualueiden hankintaan ja miljoona euroa metsäluonnon hoidon edistämiseen.

Uudistetaan yritystukia

Suomessa maksetaan erilaisia yritystukia usealla miljardilla eurolla vuodessa. Monet tuet ovat tarpeen taloudellisen kasvun, kilpailukyvyn tai rakennemuutoksen edistämisen näkökulmasta. Jotkut tukimuodot voivat palvel-
lä jotakin muuta yhteiskunnallista tavoitetta.

Kaikkia tukia ei kuitenkaan voi uskottavasti perustella millään argumentilla. Edellisen hallituksen teettämä selvitys identifioi 850 miljoonan euron edestä sellaisia yritystukia, jotka ovat "rakennemuutosta hidastavia tai muuten haitallisia". Ilmastomuutoksen oloissa ympäristönäkökulman tulee olla keskeisestä läsnä yritystukia uudistettaessa.

Esimerkiksi teollisuuden energiaveronpalautukset, joiden määrä on yli kymmenkertaistunut vuoden 2011 tasosta, eivät Vattin tutkimuksen mukaan ole parantaneet kilpailukykyä. Sen sijaan ne poistavat kannustimet vähäpäästöisempien ratkaisuiden etsimiseen ja ovat pois muista julkisista toiminnoista. Myös viime vuonna lanseeratun päästökauppakompensaatiotuen tarve on nykytilanteessa kyseenalainen.

Yritystukijärjestelmää uudistetaan parhaillaan parlamentaarisessa työryhmässä. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä kannattaa tukien kunnianhimoista reformia, joka tukee uuden luomista ja ympäristökestävyyttä. Esitämme jo ensi vuoden budjettiin seuraavia uudistuksia:

- Energiaintensiivisen teollisuuden veronpalautuksia kohtuullistetaan. Tämä säästää valtiolta 110 miljoonaa euroa.
- Kaivostoiminnan sähköverokanta palautetaan entiselleen (21 miljoonaa).
- Turpeen verotuki palautetaan vuoden 2014 tasolle (säästö 12 miljoonaa), ja vastaavasti myös siihen kytkettyä metsähakkeen tukea pienennetään ja rajataan (15 miljoonaa).

- Päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensaatiotuesta luovutaan. Säästövaikutus 27 miljoonaa.

Panostetaan tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatioihin

Kuten todettu, korkea osaaminen on Suomen suurin valtti. Vahva koulutusjärjestelmä on mahdollistanut edistyksellisen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan, jota harjoitetaan niin tutkimuslaitoksissa ja ajatuspajoissa kuin yrityksissä.

Näillä toiminnoilla on keskeinen rooli Suomen tulevaisuuden kannalta. Talouden elinvoimaisuus, työpaikkojen luominen ja vähähiiliseen, korkean lisäarvon tuotantojärjestelmään siirtyminen edellyttävät elinkeinorakenteen

radikaalia uudistumista. Vientiteollisuutemme kilpailukyky riippuu tuotannollisteknologisesta kehityksestä ja uusista innovaatioista.

Julkiset panostukset tutkimukseen ja tuotekehitykseen maksavat itsensä takaisin. Tutkimuslaitoksissa tehty työ luo perustaa kaupallisille ratkaisuille, ja tuet yritysten omalle tutkimus- ja kehitystoiminnalle mahdollistavat riskinoton ja uuden luomisen. Esimerkiksi Tekesin kautta yritysten innovaatiotoimintaan sijoitettu euro laittaa liikkeelle kaksi euroa yrityksissä.

TKI-toiminnan menojen osuus bruttokansantuotteesta on Suomessa kuitenkin pienentynyt vuodesta 2009 alkaen. Sipilän hallituksen aikana tutkimuksen, kehityksen ja innovaatioiden tukemisen merkitys elinkeinopolitiikassa on entisestään vähentynyt. Vuonna 2016 TKI-toimintojen bruttokansantuoteosuus painui jo alle kolmen prosentin, mikä on huomattavasti vähemmän kuin keskeisissä verrokkimaisamme.

Vasemmiston mielestä Suomen tavoitteeksi tulee ottaa, että TKI-toimintaan käytetään 4 prosenttia bruttokansantuotteesta. Julkisilla panostuksilla tulee olla tässä keskeinen rooli.

Tutkimus- ja kehityspanostusten määrän lisäksi huomioita tulisi kiinnittää myös niiden kohdentumiseen. Tällä hetkellä yritykset keskittyvät pitkälti olemassa olevien tuotteiden parantamiseen. Kokonaan uusien innovaatioiden osuus on vain muutamia prosentteja. Yleisten verotukien korvaaminen suorilla innovaatiotuilla saattaisi osaltaan parantaa tilannetta.

Tutkimus on erittäin työvoimavaltaista. Leikkaukset tutkimuslaitosten ja yritysten TKI-toimintojen rahoituksessa ovat siten pahentaneet myös työttömyyttä. Vastaavasti lisäsatsaukset tutkimukseen näkyvät välittömästi uusina työpaikkoina.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa:

- Tutkimus- kehitys- ja innovaatiotoiminnan tukea lisätään 120 miljoonaa euroa hallituksen esitykseen nähden.
- Teknologian tutkimuskeskus VTT:n määrärahoja korotetaan 5 miljoonalla eurolla
- Geologian tutkimuskeskuksen toimintamenoihin lisätään 2 miljoonaa euroa.
- Suomen ympäristökeskuksen rahoitusta korotetaan 5 miljoonalla eurolla.
- Panostukset yhteensä 132 miljoonaa euroa

Yhteensä panostamme yli 400 miljoonaa euroa ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja kestävästä rakennemuutoksen edistämiseen.

Suomen on kannettava globaali vastuunsa

Suomi ei ole muusta maailmasta erilinen tyhjiö. Olemme riippuvaisia siitä, mitä ympärillämme apahtuu, ja omilla valinnoillamme vaikutamme siihen, mihin suuntaan maailma kehittyy. Hyvinvoinnin, yhdenvertaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja vakauden lisääntyminen maailmassa on meidän kaikkien edun mukaista.

Kehitysyhteistyö, siirtolaispolitiikka ja siviilikriisinhallinta ovat kolme konkreettista osa-aluetta, joiden kautta Suomi voi toteuttaa perusarvojen mukaista politiikkaa globaalissa mitakaavassa.

Lisätään kehitysyhteistyötä ja ilmastorahoitusta

Suomen tulee kantaa vastuunsa ja edistää myönteistä kehitystä myös rajojemme ulkopuolella.

Kehitysyhteistyöllä torjutaan osaltaan köyhyyttä, parannetaan ihmisoikeuksia, edistetään demokratiaa, ehkäistään konflikteja ja hillitään ilmastonmuutosta. Ilmastonmuutokseen liittyvät ympäristöongelmat ovat yhä useammin pakolaisuuden syy. Uusia ilmastopakolaisia arvioidaan olevan vuosittain yli 20 miljoonaa.

Vuoden 2016 äkkiarvaamatta ja ilman kunnollista valmistelua toteutetut satojen miljoonien eurojen leikkaukset veivät kehitysyhteistyörahoituksesta hetkessä 40 prosenttia. Jättileikkaukset olivat suoraan pois miljoonien maa-

ilman köyhimpien ihmisten perustarpeista ja hyvinvoinnista. Ne ovat johtaneet monien menestyksekkäiden hankkeiden ennen aikaiseen päättymiseen ja heikentäneet Suomen kansainvälistä mainetta. Samalla olemme irtautuneet siitä pohjoismaisesta arvoyhteisöstä, johon itsemme mielellämme liitämme.

Mikäli talous kasvaisi ensi vuonna valtiovarainministeriön ennusteen mukaisesti, jäisi kehitysyhteistyön bruttokansantulo-osuus 0,38 prosenttiin. Luultavasti luku on alakanttiin, koska talous kasvanee VM:n arviota nopeammin. Vuonna 2014 osuus oli 0,59 prosenttia ja vielä vuonna 2015 se oli 0,55 prosenttia. Suomi on edelleen "virallisesti sitoutunut" 0,7-tavoitteeseen, mutta parantuneesta taloustilanteesta huolimatta hallitus ei tee mitään bktl-osuuden kasvattamiseksi, vaan pienentää sitä entisestään.

Huomattavaa on myös, että vähiten kehitysteiden maiden tukemiseen ohjataan vain 0,16 prosenttia bruttokansantulosta, eli hallitusohjelmaankin sisältyvä lupaus kaikista köyhimpien maiden 0,2 prosentin osuudesta jää sekin toteutumatta.

Samaan aikaan, kun kehitysyhteistyö on ajettu alas, vaatimukset esimerkiksi pakolaishiintien nostamiseksi tai oleskelulupakäytäntöjen inhimillistämiseksi on ohitettu vetoamalla siihen, että ongelmien "perimmäisiin syihin" tulee puuttua "paikan päällä".

Paitsi leikkausten suuruus, oleellista on myös niiden kohdennus. Hallitus on leikannut niemenomaan varsinaisesta kehitysyhteistyöstä ja paikannut tätä vähän kasvattamalla samaan aikaan muita kehitysyhteistyönä raportoitavia menoja ja sijoitusmuotoisia järjestelyitä. Tunnettuvimmin on leikattu kansalaisjärjestöiltä sekä monenkeskisiltä järjestöiltä, joiden toiminta on selvitysten mukaan ollut erityisen tehokasta.

Jatkossa Suomen tulee korottaa kehitysyhteistyöbudjettiaan vuosittain niin, että saavutamme kohtuullisella aikavälillä sitoumustemme mukaisen 0,7 prosentin bruttokansantulo-osuuden. Huomattava osuus rahoituksesta tulee kohdentaa kansalaisjärjestöille ja ilmastotyöhön.

Samalla kun varsinaisesta kehitysyhteistyöstä on leikattu, kehitysrahoituslaitos Finnfundin pääomaa ja niin sanottuja kehitysyhteistyön finanssisijoituksia on lisätty huomattavasti. Finanssisijoitusten käyttötarkoituksesta ja kohdentumisesta on ollut saatavilla varsin vähän tietoa. Hallituksen tulee avoimemmin kertoa, mitä näillä rahoilla tehdään, ja kuinka niiden osalta varmistetaan avun tuloksellisuuden, kehitysvaikutuksiin, verovastuullisuuteen ja avoimuuteen liittyvien sitoumusten toteutuminen.

Vasemmiston vaihtoehdossa:

- Varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahoja lisätään 123 miljoonalla eurolla. Lahjamotoiseen ilmastorahoitukseen kohdennetaan 60 miljoonaa euroa lisää.
- Finnfundin 10 miljoonan euron pääomitus perutaan.

Autetaan pakolaisia ja turvapaikanhakijoita

Maailman yli 22 miljoonasta pakolaisesta 84 prosenttia on köyhissä ja kehittyvissä maissa. Suomen on osallistuttava oikeudenmukaiseen kansainväliseen vastuunjakoon. Rajojen sulkeamisen ja hädänalaisten hengenvaarallisille reiteille pakottamisen sijaan tarvitaan turvallisia reittejä vaikeimmassa tilanteessa olevien pakolaisten auttamiseksi.

Vasemmistoliitto esittää Suomen vuosittaisen pakolaishiintien kasvattamista 2 500:aan. Näin voimme auttaa haavoittuvimmassa asemassa olevia pakolaisia hallitusti pakolaisleireiltä turvaan. Jatkossa kiintiötä tulee edelleen nostaa kunnianhimoisesti ylöspäin.

Viime vuosina suojelun saaminen Suomesta on vaikeutunut merkittävästi. Havainnot turvapaikkapäätöksenteon vakavista ongelmista ja kansainvälisen oikeuden valossa ongelmallisuudesta pakkopalautuksista on otettava vakavasti.

Vasemmistoliiton uudistukset:

- Pakolaiskiintiötä kasvatetaan 2500:aan. Tämä kasvattaa valtion menoja yhteensä noin 11,8 miljoonalla eurolla, mutta käytännössä nettokustannusvaikutus olisi ensimmäisenä vuonna pieni, koska EU maksaa kiintiöpakolaisista korvausta.
- Turvallisia reittejä voidaan lisätä myös myöntämällä humanitaarisia viisumeita suojelun tarpeessa oleville.
- Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden asemaan vaikuttaneet lukuisat lainsäädäntökiristykset on arvioitava uudelleen. Turvapaikanhakijoiden oikeusavun rajaaminen, valitusaikeiden leikkaaminen ja avustajien palkkiojärjestelmän muutos tulee perua.
- Maahanmuuttoviraston kiristyneet käytännöt on arvioitava riippumattomasti. Palautukset vakavien konfliktien keskelle ja ihmisoikeusloukkausten vaaraan on keskeytettävä.
- Kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden perheen yhdistämisen esteeksi asetettu toimeentuloedellytys on peruttava, ja perheen yhdistämisen käytännön esteet on poistettava muun muassa mahdollistamalla hakemuksen jättäminen missä tahansa Suomen edustustossa

Panostetaan siviilikriisinhallintaan

Konfliktien ja sotien muuttunut luonne on osoittanut, kuinka rajalliset mahdollisuudet aseellisilla ja sotilaallisilla keinoilla on väkivaltaisten konfliktien ehkäisyssä ja ratkaisussa.

Siviilikriisinhallinta edustaa kokonaisvaltaista kriisinhallintanäkemyksiä, jolla pyritään vakautamaan maailman konfliktialueita ja ehkäisemään uusien globaalien uhkien leviämistä. Siviilikriisinhallinta kattaa myös pitkäkestoiset tilapäiset toimet, joiden tavoitteena on vahvistaa julkista hallintoa, oikeusvaltioperiaatetta, ihmisoikeuksia ja demokratiaa.

Suomen kansallisen siviilikriisinhallintastrategian tavoitteena, että kansainvälisissä operaatioissa on vuosittain keskimäärin 150 suomalaista asiantuntijaa. Nykyisellä määrärahasolla Suomi pystyy kuitenkin lähettämään vain 120 asiantuntijaa. Osallistuminen kansainväliseen siviilikriisinhallintaan on keskeinen osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, ja siihen on varmistettava riittävät resurssit.

- Lisätään siviilikriisinhallinnan määrärahoja 3,6 miljoonalla eurolla.

Työelämän täyskäännös

Työttömyys käy kalliiksi ja aiheuttaa monenlaisia yhteiskunnallisia ongelmia. Suomen julkisen talouden kestävä tasapainottaminen voi tapahtua vain nostamalla työllisyysastetta ja alentamalla työttömyyttä.

Erityisen huolestuttavaa on edelleen hyvin suurena pysyvä pitkäaikaistyöttömyys. Työttömyyden pitkittyessä työkyky ja ammattitaito heikkenevät.

Hallituksen keinot työllisyyden parantamiseksi ovat olleet työehtojen heikentäminen ja työttömien kurittaminen. Halpatyön ja työvoimapolitiittisten sanktioiden lisääminen edustavat maailmankuvaa, jossa eriarvoisuus on hyväksyttävää ja työttömyyden katsotaan johtuvan työttömien laiskuudesta.

Me haluamme taata mahdollisimman monelle hyvän työn – oli kyse sitten perinteisestä palkkatyöstä, pienyrittämisestä tai eri työmuotojen yhdistelmästä. Tärkein yksittäinen työvoimapolitiittinen toimi on Suomen kokonaistalouden vauhdittaminen. Kasvu synnyttää työpaikkoja. Keskeistä on myös varmistaa, että työvoimapalveluissa on riittävät resurssit ja osaaminen ja että sääntelyjärjestelmä elää työelämän muutosten mukana.

Vasemmisto haluaa täyskäännöksen harjoitettuun työvoimapolitiikkaan.

Taataan kohtuullinen työttömyysturva ja laadukkaat työvoimapalvelut

Hallituksen harjoittama työttömyysturvan heikentäminen ja muu työttömien kurittaminen eivät toimi tilanteessa, jossa vapaita työpaikkoja on murto-osa työttömien lukumäärään nähden.

Työttömyyden hillitsemiseksi on lisäksi turvattava riittävät työllisyysmäärärahat ja osoitettava lisämäärärahaa vaikuttavimpiin työllistäviin toimenpiteisiin, etenkin palkkatukeen. Vasemmistoliitto esittää myös työvoimapolitiittisista

sanktioista luopumista. Karenssit työntävät työttömät toimeentulotuelle ja lisäävät siten tulottomien kotitalouksien määrää.

Työttömien omaehtoista opiskelua tulee helpottaa, ja kaikille halukkaille tulee tarjota laadukkaita työvoimapalveluita.

Viime vuosina työ- ja elinkeinotoimistojen resursseja on kuitenkin leikattu rajusti. Esimerkiksi Ruotsissa työttömiä on suunnilleen yhtä paljon kuin Suomessa, mutta työvoimapalveluissa työskentelee yli kuusi kertaa enemmän ihmisiä. Käytännössä tämä tarkoittaa, että Suomessa yksi virkailija palvelee satoja ihmisiä, Ruotsissa muutamia kymmeniä. Työvoimapalveluiden yksityistäminen ei ole oikea suunta, vaan lisää henkilökuntaa tarvitaan nimenomaan julkisiin te-keskuksiin.

Työllistymisen kannalta oleellista on, että tukea ja palveluita tarjotaan heti työttömyyden alussa. Uraohjaus, koulutus, palkkatuettu työ ja panostukset tehokkaaseen työnvälitykseen maksavat itsensä takaisin.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa

- Julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden yleisiä määrärahoja korotetaan 35 miljoonalla eurolla.
- Palkkatukea uudistetaan ja siihen ohjataan 30 miljoonaa euroa lisää.
- Ansiosidonnaisen työttömyysturvan heikennys sekä työmarkkinatuen, peruspäivärahan ja muiden indeksisidonnaisten etuuksien leikkaukset perutaan.
- Omaehtoista opiskelua työttömyysturvalla helpotetaan.
- Työttömyysturvan karensseista luovutaan. Työttömyysetuuden maksatus voidaan keskeyttää, jos työtön ei enää täytä työttömyysturvan ehtoja. Työttömyysetuuden maksatusta jatketaan välittömästi, kun työtön jälleen täyttää työttömyysturvan ehdot

Helpotetaan työn ja perhe-elämän yhteensovittamista

Nykyinen vanhempainvapaamalli ei täytä sille asetettuja tavoitteita lasten hyvinvoinnin ja sukupuolten tasa-arvon edistämisestä. Naiset käyttävät valtaosan sekä vanhempainvapaasta että hoitovapaasta. Isien osuus on alle kymmenen prosenttia.

Meidän mallissamme nykyiset äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaat päivitettäisiin 18 kuukauden vanhempainvapaaksi. Vapaa jaettaisiin kolmeen kuuden kuukauden jaksoon, joista yhden käyttäisi äiti, yhden vanhemmat jakaisivat keskenään ja yhden käyttäisi isä.

Samaa sukupuolta oleville vanhemmille vapaa jaettaisiin samoin kuin eri sukupuolta oleville. Yksinhuoltaja saisi täydet 18 kuukautta. Vapaa-jaksoja voisi käyttää lapsen kolmivuotispäivään saakka.

Arvioimme tämän 6+6+6-mallin kustannuksiksi alkuvaiheessa 110 miljoonaa euroa vuodessa.

Palkalla pitää tulla toimeen – kaikille vähintään kymppi tunnissa

Yhä useampi suomalainen ei enää pärjää tekemällänsä työllä. Siksi vasemmistoliitto on tehnyt lakialoitteen 10 euron vähimmäistuntipalkasta. Mallin mukaan palkat määräytyisivät jatkossakin työehtosopimusten mukaan, mutta laki määrittäisi alarajan, jota pienempää korvausta ei työntekijälle voi maksaa.

Valtaosassa EU-maista on käytössä lakisääteinen vähimmäispalkka. Suomessa palkat on perinteisesti sovittu työ- ja virkaehtosopimuksissa. Työ- ja elinkeinoministeriön selvityksen mukaan Suomessa on kuitenkin lähes 225 000 palkan-saajaa, joiden palkoista ei ole sovittu lainkaan työ- tai virkaehtosopimuksilla.

Vähimmäispalkka on meidän vastauksemme tilanteeseen, jossa palkkoja yritetään laskea paikallisella sopimisella alle työehtosopimusten.

Ryhmäkanne parantamaan kansalaisten oikeusturvaa

Tavalliselle ihmiselle oikeudenkäynti on vaikeaa ja usein myös kallista. Nykyisin niin sanottu ryhmäkanne on mahdollinen vain kuluttaja-asioissa ja kuluttaja-asiamiehen nostamana.

Me haluamme laajentaa ryhmäkanneoikeutta. Tekemämme lakialoite antaisi ammattiliitoille itsenäisen kanneoikeuden työntekijän ja työnantajan työsuhteesta johtuvien riita-asioden käsittelyyn. Sama oikeus koskisi ihmisoikeus-, ympäristö- ja muita yleishyödyllisiä järjestöjä. Tasa-arvovaltuutetun ja yhdenvertaisuusvaltuutetun tulisi saada nostaa kanteita kuluttaja-asiamiehen tavoin.

Alipalkkauksesta rikos

Alipalkkaus, joka koskee varsinkin ulkomaalaisia työntekijöitä, on kasvava työmarkkina- ja yhdenvertaisuusongelma, josta kärsivät sekä työntekijät että rehelliset yrittäjät. Nykyinen lainsäädäntö ei anna riittäviä työkaluja ongelman kitkemiseksi.

Vasemmistoliitto haluaa panna alipalkkaukselle pisteen. Tekemässämme lakialoitteessa esitetään rikoslakiin lisäystä, jonka mukaan yleis- sitovan tai normaalisitovan työehtosopimuksen sisältämän palkanmaksuvelvoitteen rikkominen olisi jatkossa rangaistavaa.

Kokeillaan työajan lyhentämistä

Työpahoinvointi on suurimpia työelämämme ongelmia. Monesti taustalla on työn liiallinen kuormittavuus. Työajan lyhentäminen voisi siten lisätä työssä viihtymistä. Se saattaisi myös parantaa tuottavuutta ja työllisyystilannetta, kun tehtäviä jaettaisiin useamman ihmisen kesken.

Haluamme nyt käynnistää uuden ja ennakkoluulottoman kokeilun, jolla selvitetään lyhyemmän työajan taloudelliset, hyvinvoinnilliset, työllistävät ja muut yhteiskunnalliset vaikutukset 2010-luvun Suomessa. Parhaiten kokeilu onnistuisi yhteistyössä vapaaehtoisten työnantajien ja ammattiliittojen kanssa.

Parannetaan itsensätyöllistäjien ja pienyrittäjien asemaa

Useimmat Suomen lähes 300 000 yrityksestä ovat alle 10 hengen mikroyrityksiä. Yksinyrittäjien ja itsensätyöllistäjien määrän kasvu on ollut yksi voimakkaimpia työ- ja talouselämän trendejä 2000-luvun aikana. Itsensätyöllistäjiä, siis kokonaan tai osittain palkkatyösuhteen ulkopuolella omalla työllään itsensä elättäviä, on jo yli 180 000.

Yrittäjien tulojakauma on huomattavan vino: erittäin pieniä ja erittäin suuria tuloja on paljon. Melkein kolmannes itsensätyöllistäjistä sijoittuu alimpaan tulokymmenyksen.

Pienyrittäjien ja freelancereiden vaikeuksien huomioiminen on jäänyt muiden poliittisten kysymysten jalkoihin esimerkiksi eläkejärjestelmästä, sosiaali- ja työttömyysturvasta, verotuksesta tai yritystuista keskusteltaessa. Lakisääteinen työttömyysturva on ulotettu myös yrittäjiin, mutta se ei vastaa riittävän hyvin tämän päivän tarpeisiin.

Viimeisen vuosikymmenen aikana valtaosa uusista työpaikoista on syntynyt pk-yrityksiin ja erityisesti pienimpiin, alle viiden henkilön yrityksiin. Pienyrittämisen helpottaminen ja ensimmäisen työntekijän palkkauksen tukeminen näkyvät siten myös työllisyystilastoissa.

Vasemmistoliitto on valmistanut laajan toimenpidepaketin pk-yrittäjien ja itsensätyöllistäjien aseman parantamiseksi.

Arvonlisäveron alarajan nosto 25 000 euroon

Arvonlisäveron matala alaraja (10 000 euroa vuodessa) haittaa selvästi pienten yritysten kasvua. Ne reagoivat liikevaihtorajaan rajoittamalla tai vähentämällä myyntiään.

Vasemmistoliitto esittää arvonlisävelvollisuuden raja nostamista 25 000 euroon. Näin pien-

imuotoista liiketoimintaa harjoittavat yrittäjät vapautuvat arvonlisäverovelvollisuudesta, mikä keventää byrokratiaa, parantaa yrittäjän markkina-asemaa ja kohentaa yrityksen taloutta.

Samalla korottaisimme huojennetun arvonlisäveron rajapyykin nykyisestä 30 000 eurosta 39 000 euroon vuodessa.

Taiteilija-allianssi free-lancereiden toimeentulon helpottamiseksi

Taiteilijoiden toimeentulo-ongelmat ovat yksi suurimmista esteistä taiteen teolle. Jotta taitelijat saavat pysyvemmän varmuuden toimeentulosta, on Suomeen perustettava taiteilija-allianssi.

Taiteilija-alliansseja on käytössä Ruotsissa ja Norjassa. Niiden perusajatuksena on luoda päteville freelancereille ammatillinen, taloudellinen ja sosiaalinen turvaverkko työsuhteiden muodossa. Taiteilija-allianssin perustamisesta on Suomessakin käyty vilkasta keskustelua ja kehitetty erilaisia malleja. Niiden pohjalta tulee käynnistää pilottihanke. Jatkossa on syytä tarkastella, sopisiko allianssimalli taiteilijoiden ohella myös muiden epätyypillisissä työsuhteissa työskentelevien tueksi.

Allianssi tulee rahoittaa sekä työ- ja elinkeinoministeriön että opetus- ja kulttuuriministeriön budjetista, sillä siinä on taiteen lisäksi myös työllisyyden tukemisesta. Allianssimallin kehittäminen vaatii hallinnonrajat ylittävää yhteistyötä.

Allianssipilottiin varataan vuoden 2018 budjetissa 1 miljoona euroa.

Automaattinen palkkatuki helpottamaan ensimmäisen työntekijän palkkaamista

Ensimmäisen työntekijän palkkaaminen on yksinyrittäjälle erittäin suuri päätös. Tämän kynnyksen madaltamisella on siten myönteisiä työllisyysvaikutuksia.

Vasemmistoliiton palkkatukimallissa yrittäjän palkatessa yli 200 päivää työttömänä olleen, alle 25-vuotiaan työttömän työnhakijan tai alle 30-vuotiaan työttömän vastavalmistuneen työnantajan sivukuluja (työnantajan eläkemaksu, työtapaturma- ja henkivakuutus, työntekijän työttömyysvakuutusmaksu ja työnantajan sosiaaliturvamaksu) alennetaan portaittain määrääjäksi.

Alennus on ensimmäisenä vuonna 100 prosenttia palkan sivukuluista, seuraavana vuonna 70 prosenttia ja kolmantena 30 prosenttia.

Tuki olisi automaattinen, eli jokainen ehdot täyttävän työttömän työnhakijan palkkaava työnantaja saisi sen ilman erillistä harkintaa.

Otetaan käyttöön työttömyysturvan yhdistelmävakuutus

Työn myymisestä saatua tuloa tulisi kohdella yhtäläisesti työn kestosta ja sen teettämisen tavasta riippumatta.

Askel tähän suuntaan olisi työttömyysturvan yhdistelmävakuutus, jolloin itsensätyöllistäjä voisi vakuuttaa samanaikaisesti sekä työntekijä- että yrittäjälähteistä saamansa tulot.

Palkansaajakassan jäsen voisi siis ottaa lisä- vakuutuksen esimerkiksi toimeksiannon kautta saatuja yrittäjätuloja varten, ja yrittäjä voisi vakuuttaa yrittäjäkassassa myös palkkatulojaan.

Yhdistelmävakuutusta selvitetään parhaillaan. Vasemmistoliitto tukee uudistusta.

Pienimuotoinen yrittäminen ei saa viedä työttömyysturvaa

Yrittäjän oikeus työttömyysturvaan määräytyy sen mukaan, katsotaanko hänen olevan työmarkkinoiden käytettävissä vai ei. Käytännössä asian ratkaisee työ- ja elinkeinotoimiston arvio siitä, onko yritystoiminta pää- vai sivutoimista. Koska te-toimistot eivät ole selkeästi linjanneet pelisääntöjään, moni ei uskalla harjoittaa liiketoimintaa lainkaan työttömyysturvan menettämisen pelossa.

Sivu- ja päätoimisen yrittäjyyden määritelmiä tulee täsmentää ja tulkinnoista antaa selkokielistä ohjeistusta ja esimerkkejä. Ymmärrettävien ja yksitulkintaisten säännösten rinnalle on luotava ennakkopäätösjärjestelmä, josta henkilö voi saada sitovan viranomaiskannan valintansa seurauksista jo etukäteen.

Järjestäytymisoikeutta ja työsopimuslain soveltamisalaa pitää laajentaa

Itsensätyöllistäjän neuvotteluasema suhteessa toimeksiantajaan on usein heikko. Jos useampi itsensätyöllistäjä liittyy yhteen neuvotellakseen sopimusehdoista kollektiivisesti, tulkitaan tämä laittomaksi yrityskartelliksi. Tämä asetelma on johtanut siihen, että itsensätyöllistäjien työ on usein alihinnoiteltua.

Esimerkiksi Kansainvälinen työjärjestö ILO ulottaa järjestäytymisoikeuden myös itsensätyöllistäjiin. Tanskassa heidät luokitellaan "työmarkkinoiden kolmanteen ryhmään", jonka kollektiivista järjestäytymistä EU:n kilpailulainsäädäntö ei rajoita. Suomen tulisi seurata Tanskan esimerkkiä.

Alihinnoitteluongelmaa helpottaisi myös, jos työläinsäädäntöä sovellettaisiin nykyistä laajemmin tilanteissa, joissa henkilö on sopimustechnisesti yrittäjä, mutta tosiasiallisesti palkansaaja-asemassa.

Tarjotaan nuorille mahdollisuuksia

Nuorille on taattava mahdollisuus saada koulutustaan vastaavaa työkokemusta heti valmistumisen jälkeen. Mitä kauemmin oman alan työpaikkaa joutuu etsimään, sitä suuremmaksi käy todennäköisyys, ettei sellaista koskaan löydy.

On erittäin valitettavaa, että Sipilän hallitus on päättänyt ajaa alas niin sanotun nuorisotakuun, joka on auttanut monia nuoria saamaan elämälleen tyydyttävämmän suunnan.

Vasemmistoliitto ehdottaa uudenlaista nuorten työkokemustakuuta, joka antaa vastavalmistuneille väylän työelämään. Työkokemustakuuallissamme työttömän vastavalmistuneen nuoren palkannut työnantaja saa palkkatukea kuuden kuukauden ajan.

Nuorten työllistymistä ja elämäntaitoja voidaan edistää myös erilaisten työpajojen avulla. Työpajoissa opitaan vuorovaikutusta, yhdessä tekemistä ja eri alojen työtehtäviä työ- ja yksilövalmentajien ohjauksessa. Nuorten tulevaisuuden kannalta työpajat ovat tärkeitä paikkoja, sillä yli 80 prosenttia nuorista löytää elämälleen suunnan työpajajakson jälkeen.

Etsivä nuorisotyö antaa varhaista tukea nuorelle, joka voi olla ilman koulutus-, työ- tai harjoittelupaikkaa tai muuten tarvitsee apua palveluihin pääsemiseksi. Etsivän nuorisotyön kautta on vuosittain tavoitettu yli 20 000 nuorta, joista yli 15 000 on kaivannut pidempiaikaista ohjausta.

- Työkokemustakuun toteuttamiseksi jo ennestään liian alhaisia palkkatuen määrärahoja korotetaan 30 miljoonalla eurolla, joista 10 miljoonaa varataan työkokemustakuuseen. Samalla kasvatetaan yhdistyksille ja säätiöille korvamerkittyjä palkkatukirahoja selvästi nykytasosta ja poistetaan keinotekoinen 3 000 henkilötyövuoden rajoite
- Nuorten työpajojen ja etsivän nuorisotyön määrärahoja nostetaan 7 miljoonalla eurolla.

Kaikilla on oikeus harrastaa kulttuuria ja liikuntaa

Vasemmistoliiton Suomessa jokaisella on mahdollisuus harrastaa kulttuuria ja liikuntaa. Pienessä maassa valtion tuki on välttämätöntä, jotta museot, teatterit, orkesterit ja urheiluseurat pystyvät toimimaan, eivätkä esimerkiksi urheiluharrastuksen kustannukset nouse liian kalliiksi tavallisille lapsiperheille.

Viime vuosina kulttuurin ja seuratoiminnan tukia on kuitenkin leikattu.

Uutena avauksena esitämme nuorten kulttuurisetelikoikeilua. Alkuvaiheessa jokaiselle 18 vuotta täyttävälle annettaisiin 100 euron arvoinen etuseteli, jonka voisi käyttää vapaavalintaisesti esimerkiksi kulttuuritapahtumien lippumaksumiin.

- Nostetaan valtion avustuksia teattereiden, orkestereiden ja museoiden käyttökustannuksiin 2,23 miljoonalla eurolla.
- Aloitetaan nuorison kulttuurisetelikoikeilu (budjettivaikutus 6 miljoonaa euroa).
- Korotetaan seuratukea 2 miljoonalla eurolla vuodessa nuorten liikuntaharrastuksen tukemiseksi.

Tukea kansalaisyhteiskunnalle

Aktiivinen, laaja ja moniääninen kansalaisyhteiskunta on keskeinen osa suomalaista demokra-

tiaa. Erilaiset yhdistykset tarjoavat osallistumisen mahdollisuuksia, kanavoivat kansalaisten tunteja, sivistävät, elävöittävät paikallisyhteisöjä sekä tuottavat arvokasta tietoa ja palveluita.

Valitettavasti kansalaisjärjestöjen rahoitusta on viime vuosina leikattu tuntuvasti.

- Vapaaehtoistoiminnan, järjestötyön ja aktiivisen kansalaisyhteiskunnan tukemiseksi ensi vuoden budjettiin tulisi lisätä 1 miljoonaa euroa kansalaisjärjestöjen toimintaan.
- Kansalaisjärjestöjen osuutta kehityshyönteistyörahoinnuksesta tulee korottaa.

Korjataan homekoulut, -päiväkodit ja -hoitolaitokset

Suomessa on valtavasti kosteus- ja homevaurioista kärsiviä päiväkoteja, kouluja, hoitolaitoksia ja muita rakennuksia.

Sisäilmaongelmat ovat merkittävä kansanterveydellinen haitta. Jopa 800 000 suomalaisen arvioidaan altistuvan päivittäin home- ja kosteusvaurioista johtuville epäpuhtauksille. Niistä aiheutuvat terveystalannukset ovat 450 miljoonaa euroa vuodessa.

Ongelmat ovat olleet tiedossa pitkään, mutta tilanteen on annettu pahentua. Päiväkotien, koulujen ja hoitolaitosten niin sanottu korjausvelka on kasvanut yli 4,5 miljardiin euroon. Monet kiinteistöt ovat niin huonossa kunnossa, että korjaamisen sijaan ne tulisi purkaa ja korvata uusilla.

Tilanteeseen on puututtava nyt. Paitsi että mit-tava korjaushanke parantaisi kansanterveyttä ja ihmisten elämänlaatua, loisi se kipeästi kaitvattuja työpaikkoja. Valtion osittaistuen (alle 25 prosenttia kokonaiskustannuksista) avulla voidaan vauhdittaa kuntien investointeja, jolloin kokonaisvaikutus talouteen on huomattavasti valtion tukiosuutta suurempi.

- Vasemmistoliiton vaihtoehtodossa kuntien home-, kosteus- ja muista sisäilmaongelmista kärsivien päiväkotien, koulujen ja hoitolaitosten korjaus- ja korvausrakentamista tuetaan 100 miljoonalla eurolla.

Harmaa talous, talousrikollisuus ja verovälttely kuriin

Harmaa talous, talousrikollisuus ja verojen välttely aiheuttavat suuren laskun julkiselle taloudelle ja ovat valtava rakenteellinen ongelma.

Harmaan talouden on eri selvityksissä arvioitu vastaavan 5–14 prosenttia Suomen bruttokansantuotteesta. Toisen arvion mukaan Suomi menettää yksistään monikansallisten yritysten aggressiivisen verosuunnittelun seurauksena vuosittain 430–1400 miljoonaa euroa yhteisöverotuloja.

Veropohjan tilkitseminen ja verovälttelyn hillitseminen kohentaisi julkistalouden rahoitusasemaa, tehostaisi markkinamekanismin toimintaa

ja parantaisi rehellisten ja pienten yritysten kilpailuasemaa.

Viime vuosina harmaan talouden vastainen toiminta on tehostunut, ja tehdyt satsaukset ovat maksaneet itsensä monin kerroin takaisin. Kuitenkin on olemassa monia kansallisia ja EU-tason toimia, joilla talousrikollisuutta ja verovälttelyä voitaisiin hillitä tehokkaammin.

Suomen tulisi nykyistä pontevammin edistää muun muassa kattavan maakohtaisen raportoinnin sekä taloudellisten ja edunsaajatietojen avoimuuden normeja EU:n direktiiveissä ja niiden kansallisessa toimeenpanossa. Keskeisessä asemassa on niin sanotun rahankierto-

direktiivin implementointi. Sipilän hallitukset toimet ovat tältä osin olleet pettymys: EU:ssa ei olla ajettu kunnianhimoisia sääntöjä, ja kotimaan lainsäädännössä on menty sieltä, missä aita on matalin.

Suomen tulee myös edistää EU:n yleistä ja yhtenäistä yhteisöverokantaa, mikä estäisi unionin sisäistä verovälttelyä ja -kilpailua.

Kotimaisen harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan kannalta keskeistä on riittävien viranomaisresurssien turvaaminen sekä viranomaisten välisen yhteistyön helpottaminen.

- Vasemmistoliiton vaihtoehtobudjetissa poliisin, tuomioistuinten, verottajan, tullin, ulosotolaitoksen ja syyttäjälaitoksen toimintamäärärahoja korotetaan 12 miljoonalla eurolla.

Vasemmistoliiton budjettimuutokset vuodelle 2018

Vero- ja määrärahamuutokset

Lisämeno

Lisätulo

VEROASIAT

milj. €

Pääomatulo- ja osinkoverouudistus	297
Ansiotuloveroasteikon muutokset	340
Kunnallisveron perusvähennyksen korotus	-100
Kotitalousvähennyksen ehdot palautetaan 2015 mukaisiksi	20
Yrittäjävähennys perutaan	122
Yhteisöveron korotus 22 prosenttiin	406
Vapaaehtoisen työeläkevakuutuksen verotuen poisto	90
Terveysperusteinen sokerivero	100
Harmaan talouden ja verovälttelyn torjunnan tehostaminen	120
Metsälahjavähennyksestä luovutaan	18
Perintö- ja lahjaveron palautus 2016 tasolle	40
Alv:n alarajan nosto 25 000 euroon (kevennys 39 000 euroon)	-115
Korjauspalveluiden alv:n alennus	-4
Kaivostoiminnan sähköverokannan nosto	21
Kaivostoiminnan rojaltivero	35
Turpeen verotuen palautus 2014 tasolle	12

KIKYN PERUMINEN

Kiky-sopimuksen maksumuutosten peruminen	800
Julkisen sektorin työntekijöiden lomarahojen palautus	-150

MÄÄRÄRAHAT

Siviilikriisinhallinnan asiantuntijamäärän kasvattaminen	-3,6
Kehitysyhteistyömäärärahojen ja ilmastorahoituksen korotus	-123
Finnfundin pääomakorotuksen peruminen (säästö 10 miljoonaa, kehyyksen ulkopuolinen)	
Harmaa talous: Muiden tuomioistuinten toimintamenot	-2
Harmaa talous: Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot	-2
Harmaa talous: Syyttäjälaitoksen toimintamenot	-2
Harmaa talous: Poliisitoimen toimintamenot	-2

Harmaa talous: Tullin toimintamenot	-2
Harmaa talous: Verohallinnon toimintamenot	-2
Pakolaiskiintiön korottaminen (pakolaisten vastaanotto)	-3,2
Subjekttiivisen päivähoito-oikeuden turvaaminen	-10
Varhaiskasvatuksen henkilöstömitoituksen parantaminen	-16
Vanhuspalveluiden parantaminen ja hoitajamitoitus	-20
Energiaintensiivisen teollisuuden veronpalautusten kevennys	110
Valtionosuus peruskoulujen ryhmäkoon pienentämiseen	-30
Valtionosuus ja -avustus vapaan sivistystyön oppilaitoksille	-5
Ammattikoulujen rahoituksen turvaaminen	-220
Valtionrahoitus yliopistojen toimintaan	-80
Yliopistojen apteekkikompensaation palauttaminen	-32
Valtionrahoitus ammattikorkeakouluille	-39
Opintotuen korotus	-84
Valtionosuus ja -avustus teattereiden, orkestereiden ja museoiden käyttökustannuksiin	-2,2
Eräät avustukset (kokeilu nuorison kulttuurisetelistä)	-6
Kansalaisjärjestöjen toiminnan tukeminen	-1
Lisämääräraha seuratukeen nuorten liikuntaharrastuksen tukemiseksi	-2
Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö	-7
Eläinsuojeluasiamiehen tai -valtuutetun viran perustaminen	-0,31
Metsäluonnon hoidon edistäminen (Metso)	-1
Kävelyn ja pyöräilyn toimenpideohjelma	-20
Tuki joukkoliikenteen palvelujen ostoon ja kehittämiseen	-30
Kansallispuistojen palvelutason ja saavutettavuuden parantaminen	-3
Geologian tutkimuskeskuksen toimintamenot	-2
T&K- ja innovaatiotoiminnan tukeminen	-120
Valtionavustus Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n toimintaan	-5
Palkkatuen lisämäärärahat	-30
Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut	-35
Metsähakkeen tuen pienentäminen ja raja	15
Päästökauppakustannusten kompensatiotuen poisto	27
Kela-indeksietuuksien leikkauksen ja jäädytyksen peruminen	-258
Pakolaiskiintiön korottaminen (kotiuttamiskorvaukset)	-8,6
Asumistuki: osa-asunnon normin poisto	-4
Asumistuen palauttaminen vuokraindeksiin ja jäädytyksen peruuttaminen	-37

Työttömyysturvan ja asumistuen suojaosan korotus 500 euroon	-60
Kokeiluhanke taiteilija-allianssista	-1
Ansiosidonnaisen työttömyysturvan parantaminen	-35,5
Sairausvakuutuksen matkakorvauksen parannus	-20
Lääkekorvausten parannus	-20
Vanhempainvapaan 6+6+6-malli	-110
Yksityislääkärin Kela-korvauksen poisto	30
Kansaneläkkeen korotus 50€/kk ja takuueläkkeen 50€/kk	-660
Terveyskeskusmaksujen poisto	-40
Sote-valinnanvapauskokeilun kohtuullistaminen	80
Home- ja kosteusvaurioiden korjauspaketti	-100
Suomen ympäristökeskuksen henkilömäärän lisäys	-5
Lisämääräraha luonnonsuojelualueiden hankintaan (Metso)	-2
Erityisryhmien asunto-olojen parantaminen	-10
Asunto-osakeyhtiöiden energiaremonttituki	-20
Muutokset yhteensä	0,59

